

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΛΗΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Συνέδριο της Βιέννης (1815: Οι βασιλείς της Ευρώπης, που νίκησαν τον Ναπολέοντα συμφωνούν να επαναφέρουν την παλαιά τάξη πραγμάτων (απόλυτες μοναρχίες) και να εμποδίζουν κάθε φιλελεύθερο κίνημα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Χαρακτήρας της Ελληνικής Επανάστασης

Εξασφαλίζει στους Έλληνες (το ελληνικό έθνος) **ανεξάρτητη εθνική εστία**, μετά από αιώνες υποταγής. Είναι εθνικό κίνημα και πολιτικό κίνημα. Έχει διπλό στόχο, εθνικό και πολιτικό.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
▶ ΣΤΟΧΟΣ: Απελευθέρωση του Έθνους ▶ Συγκρότηση Ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους (στηρίζεται στην αρχή της ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ των λαών) ▶ Ελληνική Εθνική Παλιγγενεσία (έτσι ονομάζεται το εθνικό κίνημα των Ελλήνων) ▶ Αναπτύσσεται στις τελευταίες δεκαετίες 18^{ου} – αρχές 19^{ου}. Ωστόσο: οι καταβολές του ανάγονται σε προγενέστερες εποχές. ▶ Η Ελληνική Επανάσταση «συγγενεύει» με άλλα εθνικά κινήματα της ίδιας εποχής (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, ΗΠΑ) ▶ Συστατικά στοιχεία του εθνικού κινήματος: ▶ Οι Έλληνες της εποχής προβάλλονται ως απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων ▶ Οι Έλληνες είναι Ευρωπαίοι, διακρίνονται από τους Τούρκους ▶ Η τουρκική κυριαρχία είναι ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ▶ Οι Έλληνες έχουν ΔΙΚΑΙΩΜΑ: - να διεκδικήσουν απελευθέρωση από τους Τούρκους - να φτιάξουν ανεξάρτητο και ευνομούμενο κράτος	• ΣΤΟΧΟΣ: Σύσταση δημοκρατικής και ευνομούμενης Πολιτείας • Αυτό συμβαίνει υπό την επίδραση των πολιτικών μηνυμάτων της Γαλλικής Επανάστασης • Στηρίζεται στην αρχή της ΛΑΪΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ – ΕΚΡΗΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

- ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ; «Οργανώνει» και προκαλεί την Επανάσταση
- ΜΥΣΤΙΚΗ εταιρεία (συνωμοτικοί κανόνες)
- Ιδρύεται 1814 στην Οδησό (Ρωσία, σημ. Ουκρανία) - Την ιδρύουν ΕΜΠΟΡΟΙ ή γραμματείς εμπόρων
- Ποιο ήταν το πλάνο της Εταιρείας;
 - Να γίνουν μέλη της εταιρείας όσο το δυνατόν περισσότεροι επιφανείς Έλληνες
 - Να αναθέσουν την ηγεσία στον Ιωάννη Καποδίστρια, Υπουργό Εξωτερικών της Ρωσίας
 - Μέσω του Καποδίστρια, να εξασφαλίσουν την υποστήριξη της Ρωσίας (Η Ρωσία ήταν μεγάλη δύναμη, και ήταν ομόδοξη (Ορθόδοξη))
 - Μόλις παρουσιαστεί η ευκαιρία, να γίνει ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ των Ελλήνων για την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς Τούρκους
- ▶ Ο Ιωάννης Καποδίστριας αρνήθηκε να αναλάβει την ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας και να ζητήσει από τον τσάρο Αλέξανδρο της Ρωσίας την συνδρομή της Ρωσίας στη σχεδιαζόμενη Επανάσταση
- ▶ ΓΙΑΤΙ; Έκρινε ότι οι περιστάσεις δεν ευνοούσαν την επιτυχία του εγχειρήματος
- ▶ **1820: Η ηγεσία της Φ.Ε. δίνεται στον ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΥΨΗΛΑΝΤΗ** (γόνος οικογένειας Φαναριωτών). Την αποδέχεται (με περισσότερο πατριωτισμό παρά σύνεση, φαίνεται πως πίστευε περισσότερο σε ένα κίνημα στις Παραδουνάβιες ηγεμονίες που θα οδηγούσε σε ρωσοτουρκικό πόλεμο που θα έφερνε ανεξαρτησία της Ελλάδας)

- ▶ Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ ξεκινά την Επανάσταση από τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (σημερινή Ρουμανία, Μολδαβία), τον ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ του 1821. Στις ηγεμονίες κατοικούσαν / διέμεναν / δραστηριοποιούνταν επαγγελματικά και πολλοί Έλληνες
- ▶ Παράλληλα, επαναστατικές εστίες αναπτύσσονται από τους Έλληνες σε πολλά σημεία: Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία, Κρήτη, Νησιά Αιγαίου.
- ▶ Ο σουλτάνος αντιδρά με αγριότητα.

Πολιτική συγκρότηση των Ελλήνων

- Τοπικές επαναστατικές αρχές αναπτύσσονται σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Νησιά Αιγαίου, υπό τον έλεγχο των τοπικών αρχόντων (παλαιών προεστών ή καπετάνιων). Από αυτούς βγαίνουν οι αντιπρόσωποι σε ευρύτερες επιτροπές, τις Γερουσίες, και κατόπιν στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου
- Διώχνοντας τους τούρκους διοικητές, δηλαδή, η εξουσία παρέμεινε στα χέρια των τοπικών αρχόντων που την ασκούσαν και επί τουρκοκρατίας, που είχαν ήδη επιρροή και πλούτη. Οι φιλελεύθεροι Έλληνες της διασποράς (νεήλυδες) αντίθετα, δεν είχαν τέτοια επιρροή. Αρχίζουν οι πρώτες διαμάχες:

Υψηλάντης και στρατιωτικοί: υποστηρίζουν την έμμεση εκλογή αντιπροσώπων από τους «Εγκριτότερους» κάθε επαρχίας	Παλαιοί πρόκριτοι: Διεκδικούν άμεση εκλογή από το λαό των αντιπροσώπων (γιατί έλεγχαν το εκλογικό σώμα)- αποκαλούνται «Δημοκρατικοί»
---	---

- Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου (τέλη 1821-αρχές 1822):
 - ο Ψηφίζει το πρώτο δημοκρατικό Σύνταγμα της χώρας (Προσωρινόν Πολίτευμα)
 - ο Αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (περισσότερο διακήρυξη στη φάση εκείνη παρά πραγματικότητα)
- ▶ Η λύση που επιλέχθηκε βασίστηκε στη Νότια Ελλάδα
 - ▶ Δημιουργία ενός μικρού ελληνικού κράτους
 - ▶ Το κράτος αυτό δεν ακρωτηριάζε σοβαρά την Οθωμανική Αυτοκρατορία
 - ▶ Στους Έλληνες αναπτύσσεται η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ (=Εθνική πολιτική ενσωμάτωσης στο ελληνικό κράτος των τουρκοκρατούμενων περιοχών όπου κατοικούσαν Έλληνες).
 - Ανασταλτικοί παράγοντες για την Επανάσταση
 - ▶ Εμφύλιες συγκρούσεις μεταξύ των Ελλήνων
 - ▶ Καταστροφή της Πελοποννήσου από τον Ιμπραήμ πασά – ωστόσο προκάλεσε εκκλήσεις προς τη χριστιανική Ευρώπη να βοηθήσει τους ομόθρησκους Έλληνες
 - Δημιουργία κομμάτων, με βάση τις προσδοκίες των Ελλήνων για βοήθεια από το εξωτερικό: (Γαλλικό, Αγγλικό, Ρωσικό)
 - Η αγγλική κυβέρνηση ενθαρρύνει τον δανεισμό των επαναστατικών κυβερνήσεων.

Έκβαση της Επανάστασης

- **Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας της Ελλάδας (1830).** Η Ελλάδα απέκτησε το πολίτευμα που ήταν εφικτό με τα δεδομένα της εποχής – αυτό δεν μπορούσε να είναι δημοκρατικό
- Εγγύηση
 - ο της εδαφικής της ακεραιότητας
 - ο και μοναρχικού πολιτεύματος από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) = εποπτεία της χώρας από τις δυνάμεις, παρεμβάσεις από τις δυνάμεις στα εσωτερικά πράγματα της Ελλάδας
 - ο Η χώρα «προικοδοτείται» με μοναρχικό πολίτευμα, σε αντίθεση με όσα προέβλεπαν τα κείμενα της Επανάστασης
- Εδαφική επικράτεια της Ελλάδας: Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος και Κυκλάδες. Εκτός πολλές ιστορικές ελληνικές περιοχές σε Ευρώπη, Ασία (τροφοδοτείται με αυτόν τον τρόπο η Μεγάλη Ιδέα)

Καποδίστριας και έλευση του Όθωνα

- Το πολίτευμα ουσιαστικά διαμορφώνεται από τους πρόκριτους, τους αρχιερείς και τους καπετάνιους, την «παλαιά τάξη πραγμάτων»
- 1828: Ο Ιωάννης Καποδίστριας, που ορίζεται Κυβερνήτης της Ελλάδας μετά από πρόσκληση της Γ' Εθνοσυνέλευσης, παραλαμβάνει αυτό το «σύστημα» εξουσίας, **προσπαθεί να θέσει βάσεις σε οικονομία, διοίκηση, στρατό, εκπαίδευση, δικαιοσύνη.**
- 1831: Δολοφονία Καποδίστρια στο Ναύπλιο.
- 1833: Φθάνει στην Ελλάδα ο πρώτος βασιλιάς των Ελλήνων, Όθων (γιος του βασιλιά Λουδοβίκου της Βαυαρίας) και γίνεται δεκτός με ανακούφιση και ενθουσιασμό.

Το νέο ελληνικό κράτος

- **Μεγάλη Ιδέα – αλυτρωτισμός:**
- Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Ι. Κωλέττη κατά τη μνημειώδη αγόρευσή του στη Βουλή στις 18/1/1844, για να δηλώσει την **εθνική πολιτική της ενσωμάτωσης στο ελληνικό κράτος τουρκοκρατούμενων περιοχών όπου διαβιούσαν Έλληνες. Ο όρος έγινε συνώνυμος του ελληνικού αλυτρωτισμού.**
- Εθνική πολιτική για την απελευθέρωση των αλύτρωτων Ελληνικών τόπων.
- Γνωρίζει ευρύτατη συναίνεση στο ζήτημα της απελευθέρωσης των ιστορικών ελληνικών τόπων
- (μικρή μειοψηφία οι επικρίσεις από πολιτικούς όπως ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και ο Εμμανουήλ Ροΐδης)
- δεσπόζει στον πολιτικό βίο της χώρας, επηρεάζει σοβαρά τα δημόσια πράγματα – είναι προϊόν της οργάνωσης του δημόσιου βίου της Ελλάδας
- «πεθαίνει» με τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922)

Η κατάσταση του νέου ελληνικού κράτους όταν ιδρύθηκε:

- Περίπου 750.000 κάτοικοι
- Κατεστραμμένες υποδομές από τα χρόνια της επανάστασης
- Κατεστραμμένος εμπορικός στόλος (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά)
- Κατεστραμμένη αγροτική παραγωγή – έλλειψη εγγειοβελτιωτικών έργων
- Ανύπαρκτες συγκοινωνίες (δίκτυο, έλλειψη υποζυγίων, κατεστραμμένες γέφυρες)

Όθων και Αντιβασιλεία:

- Ο βασιλιάς Όθων φέρνει από τη Γερμανία σειρά επιστημόνων και καλλιτεχνών για να ανοικοδομήσει τη χώρα
- Προσπαθούν να οργανώσουν νομοθεσία, διοίκηση, δικαιοσύνη, πολεοδομία με βάση τα γερμανικά πρότυπα
- Αποτυχία στην οικονομία και στην ασφάλεια:
 - ο Αδυναμία αναδιανομής της γης
 - ο Ληστεία, ανασφάλεια
 - ο Αναλφαβητισμός, δεισιδαιμονίες

Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843: Στον αρχικό ενθουσιασμό για την έλευση του Όθωνα αντιδρούν:

- -παλαιοί άρχοντες που χάνουν τα κεκτημένα τους
- -φιλελεύθεροι πολιτικοί και διανοούμενοι που θέλουν Σύνταγμα
- -Εκκλησιαστικοί κύκλοι

3^η Σεπτεμβρίου 1843: Η Στρατιωτική Φρουρά της Αθήνας υποχρεώνει τον Όθωνα

- να συγκαλέσει Εθνοσυνέλευση
- να παραχωρήσει Σύνταγμα (Σύνταγμα 1844 = ένα από τα πιο φιλελεύθερα συντάγματα, ωστόσο δεν κατοχυρώνει τη λαϊκή κυριαρχία)

- Οι παλαιοί άρχοντες «επανάληψαν» στα πράγματα, με «κοινοβουλευτικό μανδύα»

Έξωση του Όθωνα, έλευση του Γεωργίου Α'

- 1863. Μετά την έξωση του Όθωνα από τον θρόνο, γίνεται βασιλιάς ο Γεώργιος Δ' των Γλυξβούργων της Δανίας (βασιλεύει έως τη δολοφονία του το 1913).
- 1864: Νέο Σύνταγμα
- 1875: Ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης υποχρεώνει τον Γεώργιο να αποδεχθεί την αρχή της δεδηλωμένης (= ο βασιλιάς υποχρεούται να διορίσει πρωθυπουργό εκείνον που έχει την πλειοψηφία στη Βουλή - τη «δεδηλωμένη εμπιστοσύνη» της βουλής – παλαιότερα ο βασιλιάς διορίζε... όποιον ήθελε. Τώρα υποχρεούται να σέβεται τη λαϊκή ετυμηγορία
- Η παλαιά τάξη των αρχόντων φθίνει, μια νέα γενιά ανδρών παίρνει τη θέση τους. Σημαντικός ο ρόλος σε αυτό του Πανεπιστημίου Αθηνών που ιδρύεται το 1837.

Προσπάθειες εκσυγχρονισμού της Ελλάδας (1830-1880)

1864: Ένωση των Επτανήσων: Τα Επτάνησα παραχωρούνται στην Ελλάδα από τη Βρετανία

1881: Η Θεσσαλία παραχωρείται στην Ελλάδα από την Οθωμανική Αυτοκρατορία (μετά από υπόδειξη του Συνεδρίου του Βερολίνου).

Ωστόσο, η Ελλάδα:

- Έχει ακόμα «αλύτρωτα» μέρη υπό τουρκική κατοχή – οι σχέσεις με τις γειτονικές χώρες και τις μεγάλες δυνάμεις κακές – πολλοί θεωρούν ότι είναι ύψιστη προτεραιότητα η απελευθέρωση των αλύτρωτων περιοχών
- Στην πολιτική διαιωνίζεται το παλαιό σύστημα διακυβέρνησης – πολιτική αστάθεια, ανασφάλεια στην ύπαιθρο (ληστεία)
- Παραμένει γεωργική οικονομία, αργή ανάπτυξη στη βιομηχανία, χαμηλή πίστη της χώρας διεθνώς στην οικονομία
- Οι πόροι του κράτους που χρειαζόνταν για την ανάπτυξη ήταν περιορισμένοι
- **Το εμπόριο γνωρίζει ανάπτυξη, χάρη στους Έλληνες της διασποράς**

Τί χρειαζόταν;

- Οδικό – σιδηροδρομικό δίκτυο, ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες
- Τάξη και ασφάλεια στις μετακινήσεις – μεταφορές
- Νέες καλλιεργητικές μέθοδοι
- Αξιόπιστο πιστωτικό σύστημα (τράπεζες)

Η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό αργεί να ξεκινήσει και γίνεται με προβλήματα. Αυτό συμβαίνει με την κυβέρνηση του Χαρίλαου Τρικούπη στη δεκαετία 1880 και αρχές δεκ. 1890: Τί φέρνει ο Τρικούπης:

- Προωθείται πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και **δημοσίων έργων**
- Μείωση στο μισό αριθμού των βουλευτών – οι εκλογικές περιφέρειες ανά νομό και όχι ανά επαρχία (για να απελευθερώσει την πολιτική ζωή από την «τυραννία» του τοπάρχη βουλευτή)
- Αυστηρά κριτήρια επιλογής δημοσίων υπαλλήλων και εξυγίανση του δικαστικού σώματος (για να καταστήσει την κρατική μηχανή και τη δικαιοσύνη ανεξάρτητη από τις αλλαγές της κυβέρνησης)
- Αλλαγές στα σώματα ασφαλείας- εκσυγχρονισμός στρατού
 - ο Αλλαγή στις προσλήψεις και στους κανονισμούς
 - ο Μετάκληση ειδικών από το εξωτερικό για να εκπαιδεύσουν τον στρατό
 - ο Περιορίζεται η δυνατότητα των αξιωματικών να εκλέγονται βουλευτές
- Αύξηση αριθμού σχολείων και μαθητών- αλλαγή προγραμμάτων, αναμόρφωση των βιβλίων – ίδρυση τεχνικών σχολών
- Προσπάθειες για βιομηχανική ανάπτυξη
- Επέκταση οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου.

Ωστόσο, για να χρηματοδοτήσει τους στόχους του

- Προσπαθεί να προσελκύσει κεφάλαια από τους εύπορους Έλληνες της διασποράς
- Συνάπτει σειρά δανείων, ωστόσο το χρέος εκτοξεύεται και η Ελλάδα πτωχεύει (1893) και ο Τρικούπης παραιτείται.
- Εγκαταλείπει τη χώρα, ηττημένος από το λαϊκισμό και την αδράνεια της κοινωνίας
- Πεθαίνει στη Γαλλία.

1909: Κίνημα στο Γουδή. Στρατιωτικό κίνημα από αξιωματικούς του Στρατού (Στρατιωτικός Σύνδεσμος)– Ζητούν μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό της χώρας – Δεν αναλαμβάνουν οι ίδιοι την εξουσία αλλά καλούν τον Ελευθέριο Βενιζέλο από την Κρήτη για να προωθήσει τις αλλαγές.

Ελευθέριος Βενιζέλος 1911-1912: Ακολουθεί την εντολή του Στρατιωτικού Συνδέσμου και με τις μεταρρυθμίσεις δίνει ώθηση στον εκσυγχρονισμό.

- Αλλαγές στο Σύνταγμα (1911)
- Μειώνεται η πλειοψηφία της Βουλής στο 1/3 (από 1/2) για να περνούν πιο εύκολα οι αλλαγές
- Απαγόρευση εκλογής στρατιωτικών στη Βουλή
- Δυνατότητα του κράτους να απαλλοτριώνει περιουσιακά στοιχεία ιδιωτών για το δημόσιο συμφέρον (για να απαλλοτριώσει μεγάλες αγροτικές ιδιοκτησίες και να τις ξαναμοιράσει)
- Μονιμότητα δημοσίων υπαλλήλων
- Εκσυγχρονισμός στρατού

Βαλκανικοί πόλεμοι

Α' Βαλκανικός Πόλεμος (1912-1913)

Αντίπαλοι:

Μαυροβούνιο, Σερβία, Βουλγαρία, Ελλάδα	Vs Οθωμανική Αυτοκρατορία
Στόχος: να απελευθερώσουν ευρωπαϊκά εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας τα οποία διεκδικούσαν. Πετυχαίνουν σπουδαίες νίκες και απελευθερώνουν το μεγαλύτερο τμήμα της ευρωπαϊκής Τουρκίας	Αρνείται τις διεκδικήσεις, περιφρονεί τις «μικρές» συμμάχους χώρες, τελικά όμως χάνει τον πόλεμο, προς έκπληξη και των μεγάλων δυνάμεων
Συνθήκη του Λονδίνου (Μάιος 1913): Οι ευρωπαϊκές κτήσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στους συμμάχους (χωρίς να γίνεται κατανομή) - Παραίτηση Σουλτάνου από Κρήτη - Ιδρύεται η Αλβανία - Δεν διευκρινίζεται η τύχη των νησιών	

Β' Βαλκανικός Πόλεμος (Καλοκαίρι 1913)

Αφορμή: Επεισόδια μεταξύ Βουλγάρων από τη μία και Ελλήνων, Σέρβων από την άλλη:

Αντίπαλοι

Σερβία, Ελλάδα (+Μαυροβούνιο, Ρουμανία, Οθωμανική Αυτοκρατορία)	Vs Βουλγαρία
Η Σερβία και η Ελλάδα επικρατούν των Βουλγάρων σε όλα τα πεδία των μαχών Η Ρουμανία και η Τουρκία εισβάλλουν στη Βουλγαρία	
Συνθήκη του Βουκουρεστίου (Αύγ. 2013) - Στην Ελλάδα η περιοχή της Καβάλας - Στη Σερβία και τη Ρουμανία οι περιοχές της Βουλγαρίας που έχουν κατακτήσει	

- Αναγνωρίζονται από την Ελλάδα εκπαιδευτικά και θρησκευτικά προνόμια για τους Βλάχους της Μακεδονίας και της Ηπείρου (για να μπορέσει να εξασφαλιστεί η υποστήριξη της Ρουμανίας στο θέμα της Καβάλας, ωστόσο η αναγνώριση αυτή προκάλεσε προβλήματα)	
--	--

Οι Βαλκανικοί πόλεμοι ουσιαστικά διπλασίασαν την έκταση της Ελλάδας...

Η Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

Εκκρεμότητες από τους βαλκανικούς πολέμους: Βόρεια Ήπειρος: τελικά επιδικάζεται στην Αλβανία, ακόμα και οι περιοχές με ελληνικούς πληθυσμούς. Το ζήτημα των νησιών του Αιγαίου σεν έχει κλείσει οριστικά.

Τι ερώτημα: Τί θα κάνει η Ελλάδα στον Πόλεμο ;

2 απόψεις:

Επιφυλακή και συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ (Αγγλία, Γαλλία Ρωσία)	Διαρκής Ουδετερότητα
Υποστηρίζεται από: Βενιζέλο	Υποστηρίζεται από: Βασιλιά Κωνσταντίνο, ηγεσία Στρατού και υπουργό Εξωτερικών
Γιατί: Πίστευε ότι θα κερδίσουν τον πόλεμο, και περίμενε προτάσεις με ανταλλάγματα για την Ελλάδα - Με τις χώρες αυτές συνέδεαν και οι δημοκρατικές και φιλελεύθερες αρχές .	Γιατί: Θεωρούσαν αναγκαία την οπυσετερότητα μερτά την εδαφική επέκταση της χώρας

- Τελικά: Η Αγγλία προτείνει στην Ελλάδα συμμετοχή με εδαφικές παραχωρήσεις στη Μ. Ασία
- 1915: Ο Βενιζέλος προτείνει έξοδο στον πόλεμο – ο βασιλιάς αρνείται – ο Βενιζέλος παραιτείται. Αρχίζει η περίοδος του Εθνικού διχασμού.

Εθνικός διχασμός: Η μετά το 1915 περίοδος της πολιτικής ιστορίας της Ελλάδας που χαρακτηρίζεται από τη διαφωνία και ρήκη στην κορυφή της εξουσίας (Βενιζέλος – Βασιλιάς Κωνσταντίνος) που δίχασαν το έθνος επι περίπου 20 χρόνια πολιτικής και συνταγματικής ανωμαλίας.

- 1915: Ο Βενιζέλος κερδίζει εκλογές, ο Κωνσταντίνος δεν τον αφήνει να εφαρμόσει πολιτική – ο Βενιζέλος παραιτείται ξανά
- Δεκ. 1915. Νέες εκλογές, ο Βενιζέλος απέχει. Στην εξουσία, ως το 1917 ο Βασιλιάς και οι σύμβουλοί του, ενώ το κοινοβούλιο
- Οι υποστηρικτές του Βενιζέλου ιδρύουν στη Θεσσαλονίκη την Επιτροπή Εθνικής Άμυνας – φοβούμενοι εισβολή των Βούλγαρων (η οποία γίνεται τελικά και αρχίζουν διωγμοί των Ελλήνων στη Μακεδονία και τη Θράκη)
- Η Αγγλία και η Γαλλία παρεμβαίνουν (στρατεύματα στη Θεσσαλονίκη ναυτικός αποκλεισμός των παραλίων της χώρας για να πειστεί η Κυβέρνηση να μπει στον πόλεμο. Αυτό το εκμεταλλεύεται η άλλη πλευρά και έτσι «οξύνονται τα πνεύματα»
- Δημιουργούνται ένοπλα σώματα και των δύο παρατάξεων:

Βενιζελικοί	Βασιλικοί
Ονομάζονται «Αμυνίτες»	Ονομάζονται «Επίστρατοι»
Κυριαρχούν στις «Νέες χώρες» (Μακεδονία, Θράκη)	Κυριαρχούν στην Παλιά Ελλάδα (πριν τις κατακτήσεις των Βαλκανικών)

-Αύγουστος 1916: Κίνημα της Εθνικής Άμυνας: Στη Θεσσαλονίκη. Από φιλοβενιζελικούς και Γάλλους.

Αργότερα ο Βενιζέλος αναλαμβάνει την ηγεσία του κινήματος για να στηρίξει την έξοδο στον Πόλεμο

-Νοέμβριος 1916: «Νοεμβριανά» στην Αθήνα: Συγκρούσεις μεταξύ στρατιωτικών μονάδων πιστών στο βασιλιά και γάλλων στρατιωτών. Αιματηρά επεισόδια και διώξεις βενιζελικών. Η Γαλλία σκληραίνει τη στάση της εναντίον του Βασιλιά.

1917, Ιούνιος: Η Με τελεσίγραφό της η Γαλλία ζητά την παραίτηση του Κωνσταντίνου. Ο Κωνσταντίνος απομακρύνεται από τον θρόνο και βασιλιάς γίνεται ο γιος του Αλέξανδρος. Άρση του αποκλεισμού από Αγγλία και Γαλλία.

- Νέα κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Βενιζέλο. Η Ελλάδα μπαίνει στον Πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ.
- Η Ελλάδα παρόλο που άργησε να μπει στον πόλεμο, σχημάτισε αξιόμαχες μονάδες που διακρίθηκαν στο μακεδονικό μέτωπο και συνέβαλαν στη νίκη των Συμμάχων στον Πόλεμο. Έτσι η Ελλάδα μπορούσε να διεκδικήσει περισσότερα ως νικήτρια.

Τί πρόβλεψαν οι συνθήκες ειρήνης του Α' Παγκοσμίου Πολέμου για την Ελλάδα:

- Συνθήκη του Νεϊγύ: (1919: Εθελοντική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας)
- Συνθήκη των Σεβρών (1919). Η Ελλάδα παίρνει Δυτική και Ανατολική Θράκη, Νησιά Αιγαίου (όχι Δωδεκάνησα) και τη διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης. Η Κωνσταντινούπολη και τα Στενά υπό Διεθνή Έλεγχο. [Ωστόσο η συνθήκη αυτή ανατράπηκε μετά τον Μικρασιατικό πόλεμο με τη Συνθήκη της Λωζάνης]

Μικρασιατικός Πόλεμος 1919-1922

Τί διεκδικούσε η Ελλάδα ως νικήτρια του Α Παγκοσμίου Πολέμου: Θράκη, Βόρεια Ήπειρο, Δυτικά παράλια Μ. Ασίας, νησιά ανατολικού Αιγαίου (εκτός από τα Δωδεκάνησα) – τα κατέχει η Ιταλία

- 1919: Η Ελλάδα συμμετέχει στην αποτυχημένη εκστρατεία των συμμάχων στην επαναστατημένη Ρωσία. Το τίμημα πληρώνουν οι Έλληνες που ζουν στην περιοχή (σημ. Ουκρανία). Πολλοί φεύγουν πρόσφυγες στον Πόντο.
- **Κίνηση για την ανεξαρτησία του Πόντου.** Υποστηριζόταν από ποντιακές οργανώσεις. Λύσεις που προτάθηκαν

Ανεξάρτητο ποντιακό κράτος	Ποντοαρμενική ομοσπονδία	Ανεξάρτητο αρμενικό κράτος
Το υποστήριζαν οι ποντιακές οργανώσεις. Ο Βενιζέλος ήταν κατά (θα εξασθενίσει τη θέση της Ελλάδας ένα δεύτερο ελληνικό κράτος)	Την υποστήριζαν Πατριαρχία Κων/πολης – Αρμενίας και ο μητροπολίτης Πόντου Χρύσανθος. «Μέση Λύση» - επιλέχθηκε τελικά. (1920) Χωρίς στρατό και υποστήριξη από συμμάχους έπεσε στα χέρια των Τούρκων	Υποστηριζόταν από τον Βενιζέλο

- **Απόβαση των Ελλήνων στη Σμύρνη (1919).**
 - Εντολή των Συμμάχων για κατάληψη από την Ελλάδα της Σμύρνης και του βιλαετιού του Αϊδινίου (υπήρχε συμπαγής ελληνικός πληθυσμός).
 - Στόχος: διατήρηση της τάξης αλλά και να προλάβουν κατάληψη από την Ιταλία
 - Η εντολή είχε προσωρινή ισχύ: Μετά από 5 χρόνια οι κάτοικοι θα αποφάσιζαν με δημοψήφισμα για την τύχη της περιοχής

Παράλληλα, στην Τουρκία αναπτύσσεται εθνικιστικό κίνημα, υπό τον Μουσταφά Κεμάλ (αργότερα πήρε το όνομα Ατατούρκ). Η Τουρκία μεταμορφώνεται σε εθνικό κράτος. Οργανώνεται ισχυρός στρατός που αντιτίθεται στην ελληνική παρουσία στη Μ. Ασία. Ελληνοτουρκικός Πόλεμος που καταλήγει στην ήττα της Ελλάδας και τη Μικρασιατική καταστροφή.

Αύγουστος 1922: Ήττα του ελληνικού στρατού – πυρπόληση της Σμύρνης – διωγμός Ελλήνων Μ. Ασίας, Πόντου και Ανατολικής Θράκης – τεράστιο προσφυγικό ρεύμα προς την Ελλάδα.

Σεπτέμβριος 1922: κίνημα αξιωματικών στην Ελλάδα υπό τον Νικόλαο Πλαστήρα – ο βασιλιάς Κωνσταντίνος αποχωρεί από την Ελλάδα (στο θρόνο ο Γεώργιος) – παραπέμπονται σε δίκη (Δίκη των 6), έξι στελέχη της βασιλικής παράταξης. Καταδικάζονται για εσχάτη προδοσία και εκτελούνται.

Μετά τον Πόλεμο:

- ο **Συνθήκη για την ανταλλαγή των πληθυσμών (1923)**. Υποχρεωτική ανταλλαγή των ελληνορθόδοξων χριστιανών της Τουρκίας με τους μουσουλμάνους της Ελλάδας. Εξαίρεση: Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης και Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και των νησιών Ίμβρος και Τένεδος. Παραμένει στη Κων/πολη το Οικουμενικό Πατριαρχείο.
- ο **Συνθήκη της Λωζάνης (1923)**. Πίσω στη Τουρκία η Ανατολική Θράκη και η Σμύρνη. Τα Δωδεκάνησα στην Ιταλία. Σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας στον Έβρο. Ταπεινωτική και σκληρή για την Ελλάδα, που ήταν κατεστραμμένη οικονομικά, ηττημένη στρατιωτικά, και έπρεπε να περιθάλψει 1.000.000 εξαθλιωμένους πρόσφυγες.

Ελλάδα 1923-1930

Η Ελλάδα βιώνει τις συνέπειες του εθνικού διχασμού και της Μικρασιατικής καταστροφής (ενσωμάτωση προσφύγων)

1924: Καθιερώνεται η αβασίλευτη δημοκρατία

Κυβερνητική αστάθεια και δικτατορία Θεόδωρου Πάγκαλου (1927)

1928-1932: Ο Ελευθέριος Βενιζέλος κερδίζει τις εκλογές και επανέρχεται στην εξουσία για μια τετραετία

Ελλάδα 1930-1940

- Σοβαροί κραδασμοί στην οικονομία λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης μετά το «κραχ» του 1929
- Βασικοί Αντίπαλοι: Ελευθέριος Βενιζέλος (Κόμμα Φιλελευθέρων) – Λαϊκό Κόμμα (Παναγής Τσαλδάρης)
- 1933-1935 Κυβέρνηση Λαϊκού Κόμματος, αλλά πολιτική πόλωση (φιλοβενιζελικά κινήματα – απόπειρα δολοφονίας Βενιζέλου)
- 1935: Μετά από πραξικόπημα των αντιβενιζελικών, **επανέρχεται το πολίτευμα της Βασιλευόμενης Δημοκρατίας** – επιστροφή του Βασιλιά (Γεώργιος Β'). Ο Βενιζέλος για να αποφευχθεί η κρίση αναγνωρίζει τη βασιλεία
- 1936: Αδυναμία των κομμάτων να συνεργαστούν οδηγεί στη δικτατορία Ιωάννη Μεταξά (καθεστώς 4^{ης} Αυγούστου), με τις ευλογίες του βασιλιά. Την ίδια εποχή πεθαίνουν οι «παλαιοί» πολιτικοί ηγέτες (Βενιζέλος, Τσαλδάρης κλπ).

Μέρος 2: Παγκόσμια Ιστορία

Ανατολικό Ζήτημα

Το διεθνές ζήτημα που προκλήθηκε από τη βαθμιαία υποχώρηση της ισχύος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την πλήρωση του κενού που προέκυψε στην Εγγύς Ανατολή και τη Βαλκανική Χερσόνησο. Η παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ξεκινά ήδη από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα.

- Βασικοί αντίπαλοί της: Ρωσία, Αυστρία
- 1797: Ο Ναπολέων καταλύει τη Βενετία, καταλαμβάνει τα Επτάνησα
- 1798: Η Τουρκία ζητά τη βοήθεια της Ρωσίας εναντίον του Ναπολέοντα, ο ρωσικός στόλος καταλαμβάνει τα Επτάνησα.

Βιομηχανική Επανάσταση (Αφετηρία η Αγγλία στο τελευταίο τέταρτο 18^{ου} αιώνα)

Επαναστατικές αλλαγές στη τεχνολογία και την οργάνωση της παραγωγής.

Γιατί στην Αγγλία; Εκεί υπήρχαν οι κατάλληλες συνθήκες:

- Κλωστοϋφαντουργία: μεγάλη ζήτηση, έλλειψη προσφοράς
- Τεχνολογικά επιτεύγματα: μηχανική άνεμη και ατμομηχανή
- Στην Αγγλία υπήρχαν τα απαραίτητα κεφάλαια, από την ανάπτυξη του εμπορίου
- Η Αγγλία είχε πρώτες ύλες από τις αποικίες (και αγορές στις αποικίες), αλλά και εγχώριο πλεόνασμα από την αγροτική της παραγωγή.
- Είχε εμπορικό στόλο και οργανωμένα δίκτυα συγκοινωνιών
- Είχε οργανωμένο τραπεζικό σύστημα και φιλελεύθερη νομοθεσία

Αποικιοκρατία

Αίτια:

- Αναζήτηση πρώτων υλών για την παραγωγή
- Αναζήτηση αγορών για πώληση προϊόντων
- Πίστη στην ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού (άρα στην ανάγκη «εκπολιτισμού» των αποικιών)
- Φιλανθρωπία.

Βασικές αποικιοκρατικές δυνάμεις:

- Αγγλία (προσθέτει νέες αποικίες: Αφρική, Αίγυπτος, Σουδάν, Νότια Αφρική, κατέχει Ινδία, Πακιστάν), Καναδάς και Αυστραλία αποκτούν αυτοδιοίκηση αλλά παραμένουν μέλη της Βρετανικής Κοινοπολιτείας, Γαλλία (Βορειοδυτική Αφρική)
- Ολλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία (αλλά και Βέλγιο, Ιταλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Ρωσία).

Διαφορές παλαιάς και νέας αποικιοκρατίας: 1. **Ιμπεριαλισμός** Η νέα αποικιοκρατία είναι γνωστή ως ιστορικό φαινόμενο που ονομάζεται ιμπεριαλισμός (< imperium = αυτοκρατορία)

Παλαιά	Νέα
Εγκατάσταση εποίκων από τις μητροπόλεις στις αποικίες. Οι κοινότητες εποίκων «πυρήνας» της ζωής των αποικιών. Δημιουργούνται από δημογραφικό πλεόνασμα – από «ανεπιθύμητες» ομάδες των μητροπόλεων Αναπτύσσουν τους θεσμούς των μητροπόλεων	Εγκαθιδρύονται από χώρες Ευρώπης, ΗΠΑ σε υποανάπτυκτες και ανίσχυρες στρατιωτικά περιοχές (Ασία, Αφρική, Ειρηνικός), με εξαναγκασμό – χρήση βίας. Στόχος να ικανοποιήσουν οικονομικά, στρατηγικά συμφέροντα των μητροπόλεων.

2. Εθνικισμός. Πέρα από τους οικονομικούς και στρατηγικούς στόχους, η απόκτηση αποικιών ήταν και εθνικός στόχος, με λαϊκή απήχηση στις αποικιοκρατικές δυνάμεις, ένα είδος «αποστολής» να εκπολιτίσουν ως «φάρος» τις υπανάπτυκτες χώρες.

Οι αποικιοκρατικές δυνάμεις:

- Δημιουργούν θεσμούς διακυβέρνησης (κυρίως οι άγγλοι) που παραμένουν και μετά την αποαποικιοποίηση, προσπαθώντας να επιβάλλουν σε ξένους πολιτισμούς τους δικούς τους θεσμούς και πολιτισμικά στοιχεία.
- Προσαρμόζουν την παραγωγή και τις αγορές των αποικιών στις ανάγκες των μητροπόλεων, και όχι στη δική τους ανάπτυξη
- Όταν οι αποικίες γίνονται ανεξάρτητα κράτη, συχνά αποτυγχάνουν να λειτουργήσουν με θεσμούς ξένους προς αυτά, και χωρίς εθνική συνοχή. Φτώχεια, εκμετάλλευση, θανατηφόρες επιδημίες.

Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918)

Αντίπαλοι:

Τριπλή Συνεννόηση (Αντάντ)	Τριπλή Συνεννόηση (Κεντρικές δυνάμεις)
Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία και σύμμαχοι Σερβία (μεταξύ τους και η Ελλάδα προς το τέλος του Πολέμου) Η.Π.Α. (από το 1917)	Γερμανία, Αυστρία Ιταλία (από το 1915 αλλάζει στρατόπεδο) (μαζί τους: Οθωμανική Αυτοκρατορία, Βουλγαρία)

Ξεκινάει στην Ευρώπη, γίνεται παγκόσμιος. Επικρατεί η Αντάντ.

Επιταχύνει τη διάλυση των πολυεθνικών αυτοκρατοριών της Ευρώπης (Αυστροουγγαρία, Οθωμανική Αυτοκρατορία)

- 1914: Στον πόλεμο με τις Κεντρικές δυνάμεις και η Οθωμανική Αυτοκρατορία – προκαλεί και την είσοδο άλλων χωρών στον πόλεμο
- 1915: Η Ιταλία αλλάζει στρατόπεδο (με υποσχέσεις για εδάφη από την Οθ. Αυτοκρατορία και την Αυστρία)
- 1915: Η Βουλγαρία με τις κεντρικές δυνάμεις (θέλοντας εδάφη στη Μακεδονία)
- 1917: Η Ελλάδα με την Αντάντ (μετά τον εθνικό διχασμό)
- 1917: Οι ΗΠΑ στον Πόλεμο
- 1917: Πρωθυπουργός της Γαλλίας ο «ανένδοτος» Ζωρζ Κλεμανσό
- 1917: Ρωσική Επανάσταση
- 1918: Αποτυχία της γερμανικής επίθεσης στο δυτικό μέτωπο. Σταδιακά ηττώνται και συνθηκολογούν η Βουλγαρία, η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η Αυστρία που έχει ήδη διαλυθεί.

Συνέπειες Α' Παγκοσμίου Πολέμου

- Τεράστιες υλικές καταστροφές
- Ανθρώπινες απώλειες: >10 εκατομμύρια νεκροί στα πεδία μαχών, >20 εκ. τραυματίες. Αντίστοιχα θύματα μεταξύ των αμάχων
- Ηθικές συνέπειες: Εξασθένισαν – υπονομεύτηκαν - κλονίστηκαν βασικές αξίες του δυτικού πολιτισμού (κοινοβουλευτική δημοκρατία, φιλελεύθερα ιδεώδη, ελεύθερη οικονομία) – ενώ αξίες όπως ο κρατικός παρεμβατισμός στην οικονομία και η επέμβαση των στρατιωτικών στην πολιτική θα βρεθούν σε άνοδο.
- Αναθεώρηση βασικών αρχών των διεθνών σχέσεων. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Wilson διατυπώνει τα «14 σημεία» μεταξύ των οποίων η **αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών**, που ανοίγει το δρόμο για την αποσταθεροποίηση των πολυεθνικών αυτοκρατοριών (Οθωμανική, Αυστρία)
- Οι εδαφικές υποσχέσεις, τα δάνεια του πολέμου περιέπλεξαν τις διεθνείς σχέσεις, «ανοίγουν» νέα ζητήματα (επανάσταση Αράβων, εθνική αποκατάσταση των Εβραίων κλπ.)

Συνθήκες Ειρήνης μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων 1919-1920)

- Χαράεται ξανά ο χάρτης της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής
- Πρωτεργάτες: Κλεμανσό (Γαλλία), Γουίλσον (Αμερική), Λόυντ Τζορτζ (Αγγλία)
- **Στόχοι:**
 - Αποδυνάμωση Γερμανίας, αποτροπή ενίσχυσής της
 - Χάραξη νέων συνόρων με βάση τις εθνότητες (αυτοδιάθεση) και όχι τα δυναστικά συμφέροντα.
- **Συνθήκη των Βερσαλλιών (1919)**
 - Η Αλσατία και η Λωραίνη στη Γαλλία
 - Περιοχές της Γερμανίας σε Βέλγιο, Πολωνία
 - Η Γερμανία χάνει τις αποικίες της
 - Αποστρατιωτικοποίηση της ανατολικής όχθης του Ρήνου – κατάληψη από συμμάχους
 - Η Γερμανία καλείται να πληρώσει πολεμικές αποζημιώσεις
- Συνθήκες με άλλες ηττημένες χώρες (βλ. και τις συνθήκες Νεϊγύ και Σεβρών στο τμήμα της ελληνικής ιστορίας)
- **Συνέπειες των συνθηκών:**
 - Η επαναχάραξη των συνόρων και τα νέα κράτη δημιουργούν πολλές εθνικές μειονότητες σε πολλές χώρες. Παρά την προσπάθεια να κατοχυρωθούν τα δικαιώματά τους, δυσαρέσκειες, προστριβές, συγκρούσεις
 - Η ταπεινωμένη **Γερμανία** και οι άλλοι ηττημένοι επιθυμούσαν την αλλαγή των συνθηκών.
 - Σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργούνται ακραία εθνικιστικά κινήματα (όπως το ναζιστικό). Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (το γερμανικό κράτος μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο) θα είναι ευάλωτη και θα καταρρεύσει.
 - Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, θα δημιουργηθεί το τουρκικό εθνικιστικό κίνημα με επικεφαλής τον Κεμάλ Ατατούρκ, που θα δημιουργήσει τη νέα **Τουρκία**, εθνικό κράτος στη θέση της πολυεθνικής Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Οκτωβριανή Επανάσταση (Ρωσία, 1917)

Οκτώβριος 1917: Οι Μπολσεβίκοι (κομμουνιστική ιδεολογία) παίρνουν με επανάσταση την εξουσία στη Ρωσία

- **Το ζήτημα: Τί θα έκαναν με τον πόλεμο, αφού ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος ήταν σε εξέλιξη; 3 απόψεις**

Βλαντιμίρ Ίλιτς Λένιν	Μπουχάριν	Τρότσκι
Ειρήνη, για να μπορέσει να γίνει η ανασυγκρότηση	Συνέχιση του πολέμου	Όχι ειρήνη, αλλά διακοπή του πολέμου

Τελικά, ενόψει της γερμανικής επίθεσης το χειμώνα 1917-18, οι Ρώσοι υπογράφουν τη συνθήκη του Μπρεστ-Λιτόφσκ: Αφήνουν στη Γερμανία μεγάλες περιοχές της Ανατολικής Ευρώπης, και τον Καύκασο στους Οθωμανούς.

- Νέα πρωτεύουσα: Από την Αγία Πετρούπολη στη Μόσχα (η Ρωσία στρέφεται προς την Ασία).
- Είχαν υποσχεθεί: αναδιανομή της γης, αυτοδιάθεση των λαών σύμφωνα με την κομμουνιστική ιδεολογία.
 - Οι μέθοδοι δεν στέφθηκαν με επιτυχία
 - Η αυτοδιάθεση θα σήμαινε διαμελισμό της πολυεθνικής Ρωσίας
 - Το καθεστώς σκληραίνει στη στάση του απέναντι στους αντιπάλους: Όλα τα κόμματα που εκπροσωπούσαν την αστική τάξη καταργούνται, μόνο νόμιμο κόμμα το Κομμουνιστικό Κόμμα, υπό τον έλεγχο των επαναστατών.
 - Εμφύλιος πόλεμος
- 1922. Ιδρύεται η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ) (Αρχικά από τη Ρωσία, τη Λευκορωσία, την Ουκρανία και την Υπερκαυκασία)
 - Οι χώρες αυτόνομες, αλλά ανήκουν σε ομοσπονδία

- Μπορούν να μπουν νέες χώρες, να φύγουν άλλες (καμία δεν έφυγε ποτέ... έως τη διάλυση της ΕΣΣΔ το 1991)
- Κάθε εθνότητα είχε δικαίωμα να διατηρεί τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της
- Ταυτόχρονα συμμετείχαν σε ένα ισχυρό κράτος
- Στο ισχυρό αυτό κράτος, το κυρίαρχο στοιχείο ήταν το Ρωσικό και ο ιστός της εξουσίας το Κομμουνιστικό Κόμμα, με επικεφαλής τον Γενικό Γραμματέα.

1920-1930: προκλήσεις κατά της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του φιλελευθερισμού

Στη δεκαετία αυτή αναπτύσσονται «εναλλακτικές» προτάσεις στην κοινοβουλευτική δημοκρατία:

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΣΤΑΛΙΝ)	1924. Θάνατος του Λένιν. Στην εξουσία ο Ιωσήφ Στάλιν • Επιχειρεί την οικοδόμηση του σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ με συγκεντρωτική εξουσία • Κρατικοποίηση της καλλιεργήσιμης γης • Επιτάχυνση της εκβιομηχάνισης • Η οικονομία προγραμματισμένη, υπό τον πλήρη έλεγχο του κράτους.
ΙΤΑΛΙΑ – ΦΑΣΙΣΜΟΣ (ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ)	Φασιστική ιδεολογία • Έξαρση του εθνικισμού • «δικαίωμα» των Ιταλών σε ένα ισχυρό κράτος = η ταύτιση κόμματος και κράτους θα καταλύσει τους δημοκρατικούς θεσμούς • Έξαρση της δύναμης και της βίας στην πολιτική • Αίσθηση ότι η Ιταλία ήταν αδικημένη από τον πόλεμο και πρέπει να αποκατασταθεί η αδικία – αλλά και να διατηρηθεί η τάξη

1929 κ.ε. : Παγκόσμια οικονομική κρίση και άνοδος του ναζισμού στη Γερμανία

- 1929-1932: Παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκινά από ραγδαία πτώση του χρηματιστηρίου στη Νέα Υόρκη → πτωχεύσεις τραπεζών στην Αμερική – Ευρώπη → απόσυρση αμερικανικών κεφαλαίων από την Ευρώπη → πτώση εμπορίου, βιομηχανίας, υποτίμηση νομισμάτων → τεράστια ανεργία παγκοσμίως.
- Το πρότυπο της φιλελεύθερης οικονομίας σε μια κοινοβουλευτική δημοκρατία δέχεται ισχυρό πλήγμα και αμφισβητείται. Δεχόταν ισχυρή κριτική τόσο από τα δεξιά (πρότυπο: φασισμός, Μουσολίνι), όσο και από τα αριστερά (ΕΣΣΔ).
- **Γερμανία: Εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα του Αδόλφου Χίτλερ:**
 - Αυξάνει τη δύναμή του εν μέσω της κρίσης και από 2,8% το 1928 παίρνει 44% στις εκλογές του 1933. Εκμεταλλεύεται τη δυσανεξία λόγω της κρίσης και την αδυναμία των δημοκρατικών κομμάτων να τη διαχειριστούν
 - Εδραιώνεται, παράλληλα με:
 - Βία κατά των αντιφρονούντων με «ανοχή» από τα άλλα κόμματα
 - Κατάργηση της δημοκρατίας (μετά από δημοψήφισμα)
 - Αυτοαναγορεύεται πρόεδρος του Ράιχ – συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες, καταπνίγει κάθε ιδεολογική διαφοροποίηση.

Οικονομική ανάκαμψη των ΗΠΑ (New Deal)

1933: Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Φράνκλιν Ρούσβελτ εφαρμόζει την πολιτική “New Deal” για την αντιμετώπιση της κρίσης:

- Ενισχύεται η **παρέμβαση του κράτους για τη στήριξη της οικονομίας** και αυξάνεται η αγοραστική δύναμη των πολιτών
 - Αναδιοργάνωση τραπεζικού συστήματος
 - Μείωση παραγωγής – αύξηση τιμών αγροτικών προϊόντων (ενισχύει αγρότες)
 - Αύξηση των μισθών

- Εκτέλεση μεγάλων δημόσιων έργων (= μείωση ανεργίας)
 - Κοινωνικά μέτρα υπέρ των αδυνάμων
- Αποτέλεσμα του New Deal: **Σταθεροποίηση της δημοκρατίας στις ΗΠΑ, βάσεις για τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη**
- Παράλληλα: Βελτίωση των σχέσεων με αμερικανικά κράτη και σταδιακή εγκατάλειψη της ουδετερότητας και του απομονωτισμού στις εξωτερικές σχέσεις που χαρακτήριζε τις ΗΠΑ (βλέποντας και την άνοδο του ναζισμού στην Ευρώπη)